

پښتونستان ګاونډي علوم او مطالعات فرېنډي
پرتال جامع علوم انساني

حرف اول

پی آمدهای سیاسی - فرهنگی حماسه ۱۵ خرداد

۱- پیدایش قله‌ای بلند از جریانی دیگر

در برگ‌برگ تاریخ سبزفام اسلام، حماسه‌های سرخ رنگ - از تبار نهضت حسینی - بسیارند. اما باید دید و اندیشید که چرا حماسه ۱۵ خرداد، با رنگی زلالتر در نگاه می‌نشیند؟ بسا راز این تفاوت آشکار، همان باشد که پیش از این در قلم یادآوران بدان اشارتی رفت؛ که شهیدان این حماسه، در فرات اشک ماتم عاشورا غسل شهادت کردند. (۱)

بی‌شک تحلیل درست آنچه در ۱۵ خرداد ۴۲ رخ داد و تحولی بزرگ و ژرف را در تاریخ ایران اسلامی زمینه ساز شد، در گروداشتن شناخت درستی از تاریخ اسلام و تاریخ ایران است؛ شناختی که بتوان با آن به احراز هویت جریانهای سیاسی و فرهنگی تأثیرگذار بر این تاریخ بی‌تاریخ، دست یافت؛ که همواره یادآوران در یاد جوان، آرزوی آن را - چونان آرمانی از آرمانهای فرهنگی انقلاب اسلامی - تکرار کرده‌اند؛ و خود نیز بیش از توان عادی در فراهم ساختن زمینه آن کوشیده‌اند. با این همه، در راه دست یافتن به چنان شناختی، از تسلیم شدن به نومیدی، چونان پذیرش شتابزدگی، باید دوری جست.

اینک - که با توضیح بالا - ریشه‌یابی دلخواه را در فرصت کنونی نمی‌توانیم، چشم بسته در زیر این نهال تنومند چندی می‌مانیم؛ تا در ورزش باد و طوفانهای سهمگین تاریخ، مشتریان یاد را، دامنی از میوه‌هایش ارمغان آوریم و شیرین‌کام، تلخی‌های انقلاب را نوشداروی جان‌سازیم. سخن کوتاه، اگر در این فرصت به جمع‌بندی پذیرفته‌ای از عوامل و ریشه‌های حماسه ۱۵ خرداد دست نیافته‌ایم، به برشمردن پاره‌ای پی‌آمدهای سیاسی و فرهنگی آن و تماشای گوشه‌ای از نقش انکارناپذیرش بر روند نهضت اسلامی، اشارتی داشته باشیم.

به ویژه که اینک نهال تنومند این حماسه همیشه بهار، با شخصیت زوال ناپذیر باغبان یکی شده است؛ و در اولین سالگرد ارتحال رهبر، امام و حماسه جاویدش، چونان سکه دورویه انقلاب اسلامی، با درخششی دیگر، نسل انقلاب اسلامی را، پشتوانه حرکت و توشه راه شده‌اند.

شگفتا که اهریمن در هر شکل، زور و زرها به کار گرفت و تزویرها کرد که حماسه ۱۵ خرداد به فراموشی سپرده شود، اما سرانجام، هر نیرنگ که بی رنگ یا کم رنگ کردن این حماسه را می خواست، در برابر خون شهیدان مظلوم خرداد رنگ باخت؛ و روح بلند امام که همواره در زندگی برزنده نگه داشتن یاد این فراز برجسته از «ایام اله»، تاکید داشت، در آستانه این روز شب سوز، به ملکوت اعلی پیوست و در جایگاهی فراخور، بر بلندای حماسه ۱۵ خرداد، روند حرکت و راه نسل سرافراز ۱۵ خرداد را به تماشا نشست.

اینک در مقام برشمردن پی آمدهای سیاسی و فرهنگی ۱۵ خرداد - که هر یک، موضوع تحقیقی جداگانه تواند بود - پیش از هر چیز، یادآور می شویم که ۱۵ خرداد، خود، - چونان قله ای آتش فشان و نوظهور - خط امام و راستای انقلاب اسلامی را، شاخصی روشن و روشنگر گردید، که در روشنای آن می توان، دوست و دشمن و بیگانه و آشنا را به روشنی بازشناخت.

شگفتا شگفت! که در نادیده گرفتن و به فراموشی سپردن ۱۵ خرداد، بیگانگان همه، از شاه وساوک و غرب زده و لیبرال تا چپ و چپ گرا و التقاطی، همه و همه، همسو، هماهنگ و همگرایند!

بررسی مواضع گروه های سیاسی در برخورد با ۱۵ خرداد، خود موضوع پژوهشی راهگشا و جریان نماست؛ چنان که موضع و دیدگاه تاریخنگاران در ارزیابی این روز نیز، در شناخت جریانهای تاریخنگاری، واقعیتهای ناشناخته و سر به مهری را افشاگر است.

تحلیل راز این ویژگی (شاخص شدن ۱۵ خرداد) را مجال دیگری باید؛ آنچه در اینجا می توان به آن اشاره کرد بیش از این نیست که:

۱۵ خرداد، قله ای بلند در تاریخ معاصر ایران است که هرگاه ریشه یابی و شناخته شود، جریانی دیگر در تاریخ مطرح می شود که تاکنون با توطئه سکوت ناشناخته مانده است و هر دو جریان تاریخنگاری درباری و استعماری، بی رنگی یا کم رنگی آن را خواستار بوده اند.

آری، حماسه ۱۵ خرداد، حماسه ای از تبار عاشورا و قله ای بلند از جریان

ناشناخته تاریخ انبیاست که شناخت درست آن، جز با انقلابی در تاریخنگاری
موجود، امکان‌پذیر نیست. . . .

اینک بنگریم به عناوین حرفهای اول در شماره‌های آینده در ارتباط
با بی‌آمدهای سیاسی فرهنگی حماسه ۱۵ خرداد:

- ۱) پالایش نهضت از ناخالصی‌ها
- ۲) تشکیل نیروهای انقلاب اسلامی
- ۳) دگرگونی در ذائقه سیاسی مردم
- ۴) تحول در ذائقه فرهنگی جامعه
- ۵) نزدیکی حوزه و دانشگاه
- ۶) پیرامون فرصت‌طلبی‌ها
- ۷) پیدایش نفاق انقلابی

عبدالمجید معادبخواه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی